

КЛАСИЧНІ КОНЦЕПЦІЇ ТЕОРІЇ ІННОВАЦІЙ

Народження категорії інновації відбулося в 1912 році, коли з'явилась робота Й. Шумпетера «Теорія економічного розвитку» [1]. У цій роботі Й. Шумпетер розглядає інновацію як засіб підприємця для отримання прибутку. Підприємцями він називає господарських суб'єктів, функцією яких є здійснення нових комбінацій, які в подальшому виступають, як активний елемент. В подальших роботах Й. Шумпетер у 1930-х рр. виділяє п'ять типових змін в економічній науці: використання нової техніки, нових технологічних процесів або ринкового забезпечення виробництва (зміна в процесі купівлі-продажу); впровадження продукції з новими властивостями; використання нового сировини; зміна в організації виробництва і його матеріально-технічного забезпечення; поява нових ринків.

Значний внесок у подальшу розробку категорії інновацій вносить М. Кондратьєв, який розробляє моделі циклів кон'юнктури. Завдяки цій теорії стає зрозуміло, що перехід до нового циклу пов'язано з розширенням нових капітальних благ, які створюють умови масового впровадження накопичених винаходів. М. Кондратьєв пов'язує перехід до нового циклу з технічним процесом, при цьому головну роль у зміні економічного життя він відводить науково-технічним інноваціям. У результаті в класичному варіанті категорія «інновації» трактується як перетворення потенційного науково-технічного прогресу в реальний, що втілюється в нових продуктах і технологіях.

В сучасній економічній літературі існує три основні підходи до визначення терміну «інновація»: інновація як нововведення або нововведення; інновація як процес створення нової продукції, технології, нововведення у сфері організації, економіки та управління виробництвом; інновація як процес впровадження у виробництво нових виробів, елементів, підходів якісно відмінних від попередніх аналогів. У сучасному економічному словнику «інновації» визначаються як нововведення в галузі техніки, технології, організації праці і управління, засновані на використанні досягнень науки і передового досвіду, а також використанні цих нововведень в самих різних областях і сферах діяльності. [2]

Існує і більш вузьке трактування терміну «інновація», де враховується лише науково-технічний аспект, який стосується створення, нововведень в технології, нових видів продукції. Наприклад П. Друкер у роботі «Ефективне управління. Економічні завдання й оптимальні рішення» подає таке визначення інновації: «...інновація – це розробка і впровадження нового, що раніше не існувало, з допомогою якого старі, відомі елементи надають нові обриси економіці цього бізнесу...» [3, с. 10]. Тут доречно звернути увагу на відмінність між термінами «винахід» і «новація». Винахід – це новий продукт, а інновація – нова вигода, саме на цьому і будується маркетингова стратегія інновацій [3].

Отже, за три перших десятиліття ХХ ст. були закладені фундаментальні основи теорії інновацій. Подальший розвиток теорії інновацій – з 1940-х до середини 1970-х років – не характеризується революційними проривами в цій області пізнання. Цьому завадили Друга світова війна і післявоєнна гонка озброєнь, коли зусилля були спрямовані на освоєння та поширення базисних інновацій чотири циклу М. Кондратьєва та адекватного йому технологічного укладу. Дослідження носили більш практичний, прикладний характер. Втім теорія інновацій продовжувала розвиватися.

Сучасний етап розвитку теорії інновацій пов'язаний з публікацією монографії німецького вченого Г. Менша «Технологічний пат: інновації долають депресію» і вслід за нею публікацій і доповідей міжнародних конференцій, присвячених теорії довгохвильових коливань в економіці М. Кондратьєва та Й. Шумпетера.

У розробку теорії циклів та інновацій активно долучилися радянські вчені. Серію монографій з цієї проблеми опублікував Ю. Яковець. Фундаментальне дослідження довгострокових тенденцій у динаміці науки, техніки і економіки представив

А. Анчишкін. Він виділив в історії науково-технічного прогресу три епохальних переворотів, що реалізували кластери базисних інновацій: першу промислову революцію кінця XVIII – початку XIX ст.; другу промислову революцію останньої третини XIX – початку XX ст.; третю промислову революцію, що почалася з середини XX ст. і переросла в науково-технічну революцію. Було опубліковано огляд теорій довгострокових тенденцій в капіталістичній економіці С. Меншикова і Л. Клименко, монографії Л. Барютина з технічних нововведень в промисловості та І. Кушлина про оновлення виробничого апарату.

Таким чином, можна узагальнити головні досягнення розвитку теорії інновацій у другій половині XX ст. По-перше, в центрі уваги дослідників були довгохвильові коливання в економіці та суспільстві й пов'язані з ними хвилі базисних інновацій (Дж. Одельски і У. Томпсон датують їх початок 1930 р.). По-друге, поряд з довгохвильовими коливаннями винаходів, інновацій, економічною активністю були досліджені наддовгі вікові та тисячолітні хвилі епохальних інновацій, що перетворюють не тільки техніку і економіку, але і всю структуру суспільства. [4-5] Саме ідеї циклової динаміки М. Кондратьєва, Й. Шумпетера, Г. Менша стали основою подальшого розвитку сучасної теорії іновацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Шумпетер Й.А. Теория экономического развития. – М.: Директмедиа Паблишинг, 2008. – 401 с.
2. Асаул А.Н. Модернізація економіки на основі технологічних інновацій/ А.Н. Асаул, Б. М. Карпов, В. Б. Перевазкин, М. К. – СПб: АНО ИПЭВ, 2008. – 606 с.
3. Друкер П. Эффективное управление. Экономические задачи и оптимальные решения / Пер. с англ. – М.: ФАИР-ПРЕСС, 1998.
4. Лапін М. Цілеспрямоване втілення знань в інновації. / М. Лапін. // Проблеми теорії і практики управління. – 2008. – № 6. – С. 103-114.
5. Глухова С.В. Сучасні підходи до визначення сутності інновацій / С.В. Глухова // Економічний аналіз. Збірник наукових праць. – 2008. – Випуск 3 (19). – С. 82 – 84